

Oslobođenje: Intervju sa prvim zamjenikom visokog predstavnika Tamir Waserom

Razgovarala: Vildana Selimbegović

Oslobođenje: Vijeće za provedbu mira (Peace Implementation Council – PIC) u Bosni i Hercegovini ni ovaj put nije bilo jedinstveno?

Tamir Waser: Nažalost, kad je došlo do communiqua, Ruska Federacija nije mogla podržati taj tekst.

Oslobođenje: Zašto?

Tamir Waser: Rusi trebaju objasniti zašto tako misle, ali što se tiče trenutačne situacije nakon poplava u BiH, u Upravnom odboru PIC-a je postojala potpuna solidarnost i u svezi s tim veleposlanici su i ranije dali izjavu. Tijekom naših razgovora na samoj sjednici imali smo i briefing o trenutačnoj situaciji i u svezi sa dugotrajnim oporavkom koji Bosnu i Hercegovinu tek čeka nakon ovoga svega. Mnoge članice PIC-a, ako ne i sve, dale su do znanja da već pružaju pomoć bilo bilateralno bilo multilateralno kroz druge organizacije. Tako da je u tom kontekstu doista postojala potpuna potpora građanima BiH u oporavku od ove strašne tragedije.

Oslobođenje: Taj oporavak je neminovno vrlo dug, dugotrajan proces. Možete li pojasniti kako bi u ovom času OHR opisao stanje u Bosni i Hercegovini?

Tamir Waser: Kao što smo već rekli, doista je tragična situacija, koja će zahtijevati vrlo dugotrajan oporavak i u smislu ekonomije i u smislu života velikoga dijela stanovništva. Mnogi ljudi su ostali bez domova, radnih mjesta, bez uvjeta za život. A sve to dolazi u situaciji koja je sama

po sebi teška u zemlji, u smislu ekonomije i nezaposlenosti. Tako da bez obzira na to što je sada riječ o jednoj istinskoj katastrofi, ne smijemo zaboraviti da je ova zemlja i prije te katastrofe bila suočena sa iznimno teškom situacijom. Zato je jedna od ključnih stvari o kojoj smo unutar PIC-a razgovarali upravo ta da su i ove poplave još više istaknule važnost i značaj i potrebu da se razgovori u sljedeća četiri i pol mjeseca, koliko je ostalo do izbora, vode o konkretnim stvarima kao što su politike i strategije poboljšanja ekonomije, jačanja zaposlenosti i borbe protiv korupcije.

Oslobođenje: Communique je ponovio nekoliko strateških stvari koje se odnose na BiH, ali i odaslao vrlo jasnu poruku političkim liderima da je vrijeme da se uozbilje. Međutim, i sami ste svjedoci da se čak i ova užasna tragedija koristi recimo u Doboju za političke obračune. Tko će reagirati, hoće li OHR?

Tamir Waser: Mislím da su građani već reagirali sasvim jasno: od velikog broja ljudi moglo se čuti da su isfustrirani u svezi sa reakcijama u ovako teškoj situaciji. Često čujem ljude kako kažu: „Neću glasovati, jer se to ne tiče mene i moga života; to su samo političke igre, to su samo ljudi koji se bave sopstvenim životima, a ne našim...” Ali upravo ono što smo vidjeli posljednjih nekoliko dana, pokazuje koliko je važno imati funkcionalne institucije.

Oslobođenje: I koliko je bitno imati više od nula maraka na računu Civilne zaštite.

Tamir Waser: Upravo to. Institucije i funkcionalnost institucija je nešto o čemu se odlučuje na izborima. Ja se uistinu nadam da će jedna od pozitivnih stvari koje će proizaći iz ove ogromne tragedije biti razumijevanje građana da izbori jesu važni u tom smislu.

Oslobođenje: Ljudi se bune i na ponudu, možda je i u tome problem?

Tamir Waser: Mislim da je i to točno. Razgovarao sam s puno ljudi koji su kazali da ne znaju za koga bi glasovali. Ali imaju nekoliko opcija, mogu razmotriti stranke koje ranije nisu uzimali u razmatranje. Ili možda mogu naći stranačku listu pa na njoj pronaći dva ili tri imena, dosta nisko, i odabrati ljude koje znaju i misle da će stvari napraviti na drukčiji način imajuću u vidu izborni sustav u ovoj zemlji, tako imaju mogućnost da te ljude poguraju ka vrhu liste. A još postoji opcija da ljudi razmisle da i sami mogu sudjelovati na izborima kao kandidati.

Oslobođenje: Postoji i opcija da se međunarodna zajednica, čiji ste i Vi reprezent, a koja je dobrim dijelom utjecala na to da se odlučivanje iz Parlamenta izmjesti u raznorazne šestorke, angažira i vrati Parlamentu i institucijama vlasti njihove ingerencije?

Tamir Waser: Mislim da je međunarodna zajednica i ranije, a nastaviti će tako i u budućnosti, surađivala i radila kroz institucije vlasti. Jer, u krajnjoj liniji, rješenje u svezi sa odlukom u predmetu Sejdić-Finci i zakon o imovini obrambenih struktura, i ekonomske reforme koje treba donijeti, sve to zahtijeva određeni broj ruku u nekoliko parlamenata. No, jedna od suštinskih stvari je da stranke moraju dozvoliti da institucije funkcioniraju. Posebice Vijeće ministara treba da bude tijelo koje šalje prijedloge u Parlament. Parlamentarna povjerenstva trebaju biti mjesta za vođenje rasprava, za mijenjanje prijedloga. I kada na taj način institucije budu funkcionirale, onda će cijeloj zemlji ići puno bolje. Ako pogledate communiqué PIC-a, vidjet ćete da se upravo na tome inzistiralo: vrijeme je da institucije rade, ne smije se ići na odmor prije izbora. A institucije se također moraju oformiti vrlo brzo nakon izbora i moraju odmah početi raditi na ključnim reformama. Ekonomska situacija ove zemlje već je bila teška prije događanja u posljednjih nekoliko dana, sad je još puno gore, i Bosna i Hercegovina jednostavno sebi ne može priuštiti da stvari idu onako kako su do sad išle.

Oslobođenje: Da li je PIC razgovarao i o tome da se nađu načini, uvjetno rečeno, drukčijeg pristupa BiH zbog sadašnje situacije?

Tamir Waser: Strategija i cilj za BiH ostaju isti, a mi, naravno, uvijek razmišljamo da li treba doći do promjene u taktici. Jedno pitanje o kome se dosta razgovaralo na sjednici PIC-a bio je pakt za rast, koji pokreće Europska unija već sljedećeg tjedna. Ne treba vam nikakvo ispitivanje javnog mnijenja da znate da su ključna pitanja za građane ove zemlje radna mjesta, ekonomija, poboljšanje ekonomije, a proces koji se pokreće namijenjen je baš tim pitanjima.

Oslobođenje: Da, ali BiH nema mehanizme koordinacije sa EU. Kako ćemo se ubaciti u projekt?

Tamir Waser: Što se tiče samog mehanizma koordinacije vezanog i za taj proces, odgovor treba dati Europska unija. Ali, svaka decentralizirana zemlja kao što je BiH mora imati način da se odluke donose učinkovito. Mi se stalno i iznova uvjeravamo da je upravo to u BiH slaba točka. Ljudi žele rješenja, njih ne zanimaju rasprave o ovlastima, o podjeli nadležnosti, oni žele rješenje. Uvijek i iznova i na kraju ljudi ove zemlje budu na gubitku, zato što političari raspravljaju o procesu umjesto o rezultatima koje treba da postignu.

Oslobođenje: Ljudi su na gubitku, ali zato političari svoj mandat završe sa dobitkom i podebljanim imovinskim kartonom. I uopće se ne obaziru na narod, a sve manje, ruku na srce, i na OHR: jeste li uočili, najblaže rečeno, manjak reakcija na izvješće visokog predstavnika podneseno Ujedinjenim narodima?

Tamir Waser: Onoga dana kada je visoki predstavnik podnio svoje izvješće UN-u, svi smo počeli uviđati kolike su razmjere poplave. Ali, već odavno je jasno bilo da je riječ o našem izvješću, bilo da je riječ o zaključcima Vijeća EU ili pak upozorenju PIC-a... što god da je u pitanju, politički lideri ove zemlje uvijek nađu način da to ili ignoriraju ili pak nađu

jednu pozitivnu stvar u tim izvješćima i onda se fokusiraju na nju. Upravo zato je bitno imati slobodne i aktivne medije u ovoj zemlji, da ta pitanja stalno postavljaju političarima.

Oslobođenje: Političari se na medije obaziru taman koliko i na izvješće o sebi podneseno Ujedinjenim narodima. Što će biti u Mostaru, hoće li biti izbora?

Tamir Waser: Mora biti izbora u Mostaru.

Oslobođenje: Kada?

Tamir Waser: Građani Mostara već pet godina ne mogu glasovati. Gotovo dvije godine nemaju Gradsko vijeće, samim time im je teško da dobiju proračun, samim tim zastale su investicije i samim time zastalo je zapošljavanje. Ovo nije pitanje koje se tiče neke političke igre, već je pitanje koje se doista tiče života ljudi. I građani Mostara moraju biti u prilici da u listopadu izađu na birališta i izaberu Gradsko vijeće zajedno sa ostalim zvaničnicima na općim izborima.

Oslobođenje: Kako to izvesti?

Tamir Waser: Još ima vremena da se usvoji rješenje kako bi se omogućili izbori u Mostaru, dakle zajedno lokalni i opći ove godine. Još je na stolu onaj okvirni dokument koji je prošle godine usvojilo šest stranaka, ali imamo problem sa SDA i HDZ-om. Te dvije stranke moraju biti dio svakog rješenja do kojeg se dođe, ali ne mogu biti jedini dio tog rješenja. Lideri tih stranaka su u više navrata javno kazali da rade na rješenju za Mostar. Ali kad god sam išao u posjet Mostaru, nisam našao ozbiljne dokaze da se to doista i događa. Jedino što jesmo vidjeli jest pokušaj HDZ-a da pogura rješenje kroz Vijeće ministara i Dom naroda za koji ne bi bilo bošnjačkih glasova. Kad se to desi HDZ-u BiH, onda govore da je to strašna povreda Ustava BiH, da je to prijetnja njihovom životu u BiH i da su ugroženi. A istodobno su spremni koristiti istu taktiku prema drugima, što meni nikako ne pokazuje spremnost za kompromis. Ali, često smo u ovoj zemlji bili svjedoci da se u posljednjem

momentu dolazilo do dogovora, još ima vremena i doista želim vjerovati da ovi stranački lideri uistinu vode računa o građanima Mostara, da ljudi uistinu imaju funkcionalan grad, a ne još jedno neriješeno pitanje koje će nadživjeti izbore.

Oslobođenje: Da li je možda rješenje da SDP bude pregovarač, pošto je SDP na federalnoj razini u koaliciji sa SDA, a na državnoj u koaliciji sa HDZ-om?

Tamir Waser: SDP je u ovom procesu igrao vrlo konstruktivnu ulogu, oni su jedna od šest stranaka koja je pomogla da se usvoji okvirni dokument. Uistinu moram pohvaliti Anera Žuljevića iz Mostara, iz te stranke, koji i dalje govori o nalaženju rješenja i o fokusiranju na ekonomiju. Kad bi ove dvije druge stranke također predložile ljude koji bi bili angažirani u tom procesu, koji bi se njime bavili sa istom temeljitošću, sa istim duhom iznalaženja rješenja, mislim da bi situacija bila dosta drukčija. Ali to je problem sa kojim se suočavamo u različitim oblicima, različitim formacijama, tako da ne želim kazati da ja favoriziram jednu stranku: u ovom času govorim o ovom konkretnom pitanju.

Oslobođenje: O Mostaru su razgovarali Izetbegović i Čović, u ime SDA i HDZ-a BiH, a Aner Žuljević je kantonalni lider SDP-a. Koliko novinari znaju, kantonalni lideri HDZ-a i SDA ne žele ni razgovarati?

Tamir Waser: Izetbegović i Čović su u svojim izjavama kazali da će lokalni lideri iz njihovih stranaka nastaviti razgovore koje su oni započeli. Kada je OHR pokrenuo ovaj proces razgovora o Mostaru, sve stranke su imenovale ljude bilo sa razine grada ili Kantona kao pregovarače u tom procesu. I onda je stalo.

Oslobođenje: Kako će poplavljena Bosna ispuniti uvjete za Europsku uniju?

Tamir Waser: Ni nepoplavljena Bosna i Hercegovina nije pravila puno napretka kad je to u pitanju. Doista mislim da će sve ovo

što se događa pokazati koliko je važno imati funkcionalne institucije, koliko je važno da postoji suradnja između različitih dijelova zemlje i koliko je važno imati na umu činjenicu da bez obzira na to kojoj etničkoj skupini pripadate, iz kojeg entiteta dolazite, da su vam one temeljne potrebe jednake. I možda će, kažem, možda, upravo to shvaćanje početi mijenjati situaciju dok idemo kroz čišćenje zemlje, pa onda oporavak zemlje i možda baš to preusmjeri stvari i napravi ih lakšima.

Impresivan angažman OS BiH

Tamir Waser: Jučer je ovdje bio generalni tajnik NATO-a i, nažalost, ova zemlja nije postigla nikakav napredak kad je riječ o imovini od vremena njegovog posljednjeg posjeta. Međutim, imovina nije jedina stvar koju BiH mora riješiti da bi ušla u NATO. Oružane snage i Ministarstvo obrane moraju provesti reformu kako bi doista mogli funkcionirati unutar NATO-a. Ono čemu smo upravo svjedočili posljednjih nekoliko dana je bio uistinu impresivan rad Oružanih snaga kad je riječ o pomaganju građanima BiH. Oružane snage su pokazale da su sposobne raditi u svim dijelovima zemlje sa svim građanima i u interesu svih građana. Doista su u onome što su učinili bili pravi heroji. Mislim da su oni poboljšali svoj rad i funkcionalnost osobito kad imamo na umu sniježne padavine od prije dvije godine, kada su bile kritike na njihov račun da je reakcija bila spora. Mislim da je to dio jednog združenog rada na reformi i ministra Ibrahimovića i ministra Osmića, rukovodstva Oružanih snaga i da to ima pozitivan učinak. Mislim da to pomaže boljoj pripremljenosti ovih institucija da ispune standarde NATO-a čak i u situaciji kad nije riješeno pitanje imovine.